

ЕКСТРАДИЦИЈА У ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Драган Јовашевић*

Универзитет у Нишу, Правни факултет

Да би се у потпуности обезбедила репресивна власт државе, односно примењивост њених закона на целој територији државе од првенственог је значаја на који се начин у савременим државама решава питање просторног важења кривичног закона. То је изузетно значајно, не само правно, уставно, већ и политичко питање, а оно свакако има и међународну димензију, посебно у случајевима када учинилац кривичног дела пре или после суђења, а у намери да избегне заслужену правду напусти територију државе где је дело учињено и побегне у иностранство. Тада се као основно питање јавља примена екстрадиције или изручења таквих лица од страних држава овим државама на чијој су територији они учинили кривично дело. Како би се обезбедила ефикасност и једнообразност поступања у овој области донета је Европска конвенција о екстрадицији са додатним протоколима коју је и наша држава прихватила имплементирајући њене одредбе и у националном кривичном законодавству о чему говори и овај рад.

Кључне речи: закон, кривично дело, учинилац, суд, изручење, кривична санкција

Уводна разматрања

Репресивна власт државе је овлашћење државе (субјективно право државе) да одређено противправно понашање појединца или групе лица предвиди као кривично дело и да на њега реагује применом кривичне санкције.¹ Тиме се, заправо, одређују границе простирања репресивне власти државе на одређеној територији. То другим речима значи да репресивна власт одређује домете и границе примене кривичног законодавства једне државе у односу на одређену територију и у односу на одређена лица као учиниоце кривичних дела. Она се често везује са појмом просторног важења кривичног законодавства.²

* Др Драган Јовашевић је редовни професор.

¹ Д. Радуловић, Међународно кривично право, Подгорица, 1999. године, стр. 57-59.

² Oppenheim's, International Law, Introduction and Part I, London, 1992. године, стр. 456.

Како и друге државе на исти начин схватају појам, елементе, карактеристике и границе репресивне власти, то и оне у свом националном кривичном законодавству одређена понашања појединаца предвиђају као кривична дела прописивањем кривичних санкција за њихове учиниоце.³ Дакле, свака репресивна власт државе је ограничена истом таквом влашћу друге државе. То значи да се границе репресивне власти могу протезати само на оне случајеве (дакле учињена кривична дела) и на оне учиниоце таквих дела који се налазе у одређеној вези (односу) са одређеном државом. Најчешће се репресивна власт државе простире на лица која на њеној територији учине кривично дело које је предвиђено њеним кривичним законодавством.

Закони су израз државног суверенитета, па се примењују на подручју државе која их је и донела. То значи да се наш Кривични законик примењује на сва лица која учине кривично дело на територији наше државе. Али под одређеним условима наше кривично законодавство се може применити и на кривична дела која су учињена у иностранству. Просторно важење кривичног закона означава примену Кривичног законика Републике Србије (КЗ РС)⁵ зависно од тога да ли је кривично дело извршено у нашој држави или у иностранству.⁶ Оно даје одговор на питање у којим случајевима ће се на учиниоца кривичног дела применити наше кривично законодавство зависно од места где је дело извршено.

Питање просторног важења кривичног законодавства⁷ је правно и политичко питање јер се одређивањем домета важења кривичног законодавства једне државе одређују и границе простирања њеног права кажњавања (*ius puniendi*), односно границе државне власти у домену кажњавања. Стога оно има и међународни карактер, јер се поставља питање кажњавања не само домаћих, већ и страних држављана, кажњавање за дела која су учињена у нашој држави или у иностранству. Одређивање просторног важења кривичног законодавства, заправо, одређује дејство нашег кривичног законодавства према кривичном законодавству других држава.⁸

³ Б. Петровић, Д. Јовашевић, Међународно кривично право, Сарајево, 2010. године, стр. 118-119.

⁴ Б. Златарић, Међународно кривично право, Загреб, 1979. године, стр. 73-77.

⁵ Службени гласник Републике Србије број: 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 и 94/2016.

⁶ Проблеми везани за просторно важење кривичног закона се ретко јављају у судској пракси. О томе ви: Д. Јовашевић, Практикум за кривично право, Посебни део, Ниш, 2014. године: кривично гоњење у нашој држави није искључено када је нашем држављанину у кривичном поступку пред иностраним судом правоснажно изречена мера безбедности лечења и чувања у здравственој установи (пресуда Врховног суда Србије Кж. 962/80); за кривично гоњење у нашој држави нашег држављанина када у иностранству учини кривично дело треба прво проверити да ли је то кривично дело кажњиво по закону државе где је дело учињено, па ако није, гоњење се може предузети само по одобрењу савезног јавног тужиоца за дела предвиђена у савезном закону, односно републичког јавног тужиоца за остала кривична дела (решење Врховног суда Србије Кж. 1062/85); за кривично дело за које је запређена казна затвора до 15 година може се уступити спис ради кривичног гоњења и суђења странцу који је дело извршио на територији наше државе држави чији је држављанин ако се томе оштећени који је наш држављанин и страна држава не противе (решење Окружног суда у Београду Кж. 1550/92).

⁷ Д. Јовашевић, Међународно кривично право, Ниш, 2011. године, стр. 56-59.

⁸ Д. Јовашевић, Лексикон кривичног права, Београд, 2011. године, стр. 218.

Принципи просторног важења кривичног законодавства

Код просторног важења кривичног законодавства основни је принцип да сваки кривични закон (законик) важи на територији државе која га је и донела, па тако судови примењују само законе своје државе⁹. Међутим, поред овог општег правила у извесним случајевима постоје изузеци према којима судови једне државе примењују у конкретном случају и законодавство друге државе. У циљу одређивања просторног важења кривичног законодавства разликује се више принципа.¹⁰ То су:

- 1) територијални,
- 2) персонални,
- 3) реални и
- 4) универзални принцип.¹¹

Територијални принцип је основни принцип просторног важења кривичног законодавства наше државе јер свој основ налази у суверености државе над својим подручјем. Према овом принципу кривично законодавство Републике Србије (које према члану 112. став 2. обухвата одредбе Кривичног законика и кривичноправне одредбе које су садржане у другим законима Републике Србије) се примењује у следећим случајевима (члан 6. КЗ РС):

- а) за свако лице које на територији Републике Србије учини кривично дело, а под овом територијом у смислу члана 112. став 1. КЗ РС се подразумева сувоземна територија, водене површине унутар њених граница и ваздушни простор над њима,
- б) за свако лице које учини кривично дело на домаћем броду без обзира где се брод налазио у време извршења дела и
- в) за свако лице које учини кривично дело у домаћем цивилном ваздухоплову док је у лету или у домаћем војном ваздухоплову без обзира где се ваздухоплов налазио у време извршења кривичног дела.

Ако је у овим случајевима у иностраној држави покренут или довршен кривични поступак, кривично гоњење у Републици Србији се предузима само по одобрењу републичког јавног тужиоца. У овим случајевима се кривично гоњење странца као учиниоца кривичног дела може под условом узајамности уступити иностраној држави.

Персонални принцип је допунски принцип просторног важења кривичног законодавства (члан 8. КЗ РС) према коме наше кривично законодавство важи за држављанина Србије или лице које је постало држављанин Србије пошто је учинило кривично дело када у иностранству учини кривично дело ако се затекне на територији Републике Србије или буде изручен Србији. Дакле, према овом принципу кривични закон наше државе се примењује на њене држављане када они учине кривично дело у иностранству. Персонални принцип може да се јави као.¹²

⁹ Д. Јовашевић, Кривично право, Општи део, Београд, 2016. године, стр. 67-69.

¹⁰ Б. Петровић, Проблем просторног важења новог Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине, Зборник радова, Државност Босне и Херцеговине и Дејтонски мировни споразум, Сарајево, 1998. године, стр. 203-210.

¹¹ В. Ђ. Деган Б. Павишић, В. Беширевић, Међународно и транснационално кривично право, Београд, 2010. године, стр. 107-121.

¹² Д. Јовашевић, Међународна кривична дела – одговорност и кажњивост, Ниш, 2010. године, стр. 78-81

а) пасивни – када се кривични закон једне државе примењује на њене државља-не само када су извршењем кривичног дела у иностранству повредили њено добро или добро њеног грађанина и

б) активни – када се кривични закон једне државе примењује на њене државља-не када је кривичним делом извршеним у иностранству повређено било чије прав-но добро.¹³

Наш Кривични законик познаје активни персонални принцип будући да се наш држављанин не може изручити страним судским органима ради суђења за изврше-но кривично дело на њеној територији, а принцип правичности налаже да сваки учинилац буде осуђен за извршено кривично дело без обзира где је дело учињено.

Кажњавање по основу персоналног принципа условљено је постојањем иденти-тета норме (принцип двоструке кажњивости), односно потребно је да учињено дело представља кривично дело по закону наше, и по закону стране државе. Уколико то није случај, тада се кривично гоњење таквог лица у нашој држави може предузети само по одобрењу републичког јавног тужиоца. Но, у члану 10. КЗ РС предвиђена су одступања од примене персоналног принципа према којима се кривично гоњење неће предузети у следећим случајевима:

а) ако је учинилац потпуно издржао казну на коју је у иностранству осуђен,

б) ако је учинилац у иностранству правноснажно ослобођен или му је казна за-старела или опроштена,

в) ако је према неурачунљивом учиниоцу у иностранству извршена одговарају-ћа мера безбедности и

г) ако је за кривично дело по страном закону за кривично гоњење потребан зах-тев оштећеног, а такав захтев није поднет.

Реални (заштитни) принцип је други допунски принцип просторног важења кри-вичног законодавства према коме наше кривично законодавство важи за сваког ко у иностранству учини следећа кривична дела (члан 7. КЗ РС):¹⁴

а) против уставног уређења и безбедности Републике Србије (осим дела из чла-на 317. КЗ РС – изазивање националне, расне и верске мржње и нетрпељивости),

б) фалсификовање новца ако се односи на домаћи новац (члан 7. КЗ РС) и

в) против човечности и других добара заштићених међународним правом као што су: тероризам, јавно подстицање на извршење терористичких дела, врбовање и обучавање за вршење терористичких дела, употреба смртоносне направе, уни-штење и оштећење нуклеарног објекта, угрожавање лица под међународном за-штитом, финансирање тероризма и терористичко удруживање.

Претпоставка за примену реалног принципа је да се учинилац наведених кри-вичних дела затекне на територији Републике Србије или буде изручен Србији (члан 9. став 1. КЗ РС). Дакле, применом овог принципа кривични закон једне држа-ве се примењује на свако лице које у иностранству учини кривично дело против ње-них правних добара без обзира где је дело учињено и без обзира чији је оно држа-вљанин.

¹³ Д. Јовашевић, В. Икановић, Међународно кривично право, Бања Лука, 2015. године, стр. 78-82

¹⁴ Б. Петровић, Д. Јовашевић, А. Ферхатовић, Кривично право 1, Сарајево, 2015. године, стр. 148.

Универзални принцип (принцип апсолутне екстериторијалности)¹⁵ је такође допунски принцип просторног важења кривичног законодавства (члан 9. став 2. КЗ РС) према коме наше кривично законодавство важи за странца који према страном држави или према странцу учини у иностранству кривично дело за које се по закону државе у којој је учињено може изрећи казна затвора од пет година или тежа казна ако се затекне на територији Републике Србије, а не буде изручен страном држави. Ако овим закоником није другачије одређено, суд у таквом случају не може изрећи тежу казну од оне која је прописана законом државе у којој је то дело учињено.

Но, у члану 10. КЗ РС предвиђена су одступања од примене овог принципа према којима се кривично гоњење неће предузети у следећим случајевима:

- а) ако је учинилац потпуно издржао казну на коју је у иностранству осуђен,
- б) ако је учинилац у иностранству правноснажно ослобођен или му је казна застарела или опроштена,
- в) ако је према неурачунљивом учиниоцу у иностранству извршена одговарајућа мера безбедности и
- г) ако је за кривично дело по страном закону за кривично гоњење потребан захтев оштећеног, а такав захтев није поднет.

Према томе, да би дошло до примене универзалног принципа, потребно је да се извршено дело може квалификовати као кривично дело и по закону државе где је учињено и по нашем закону, при чему је потребно да је за то дело у страном закону предвиђена тежа казна од пет година затвора. У погледу изрицања казне наш суд је везан прописаном казном у закону државе где је дело извршено. Ако се ради о делу које је у време када је извршено сматрано кривичним делом према општим правним начелима која су призната у међународном праву, кривично гоњење се може предузети у Србији само по одобрењу републичког јавног тужиоца без обзира на закон државе у којој је кривично дело учињено (члан 10. став 3. КЗ РС).

Овај принцип може да буде примењен у случају извршења тежих кривичних дела на тзв. ничијим територијама : на атолским (коралним) или вулканским острвима у океанима која нису у власти ниједне земље, на спорним територијама или територијама под суверенитетом ОУН, на гусарским или пиратским бродовима ако су таква дела извршена од лица без држављанства или лица са више држављанства.

Притвор, свако друго лишење слободе у вези са кривичним делом, лишење слободе у току поступка изручења, као и казна коју је учинилац издржао по пресуди иностраног или међународног кривичног суда, обавезно се урачунава у казну коју изрекне домаћи суд за исто кривично дело, а ако казне нису исте врсте, тада се урачунавање врши по оцени суда.

Екстрадиција

Да би се отклонили проблеми и примени репресивне власти државе, односно важења кривичног законодавства сваке државе на целој њеној територији у случају бекства учиниоца кривичног дела у иностранство одавно је прихваћена примена

¹⁵ Д. Јовашевић, В. Икановић, Кривично право Републике Српске, Општи део, Бања Лука, 2012. године, стр. 56-58.

института екстрадиције (изручења). У циљу једнообразности и законитости у поступању државних органа, заштите људских права учинилаца кривичних дела и ефикасности поступања донета је Европска конвенција о екстрадицији коју је наша држава прихватила још 2001. године¹⁶ да би протекле 2010. године¹⁷ извршила додатну ратификацију овог документа. Ова конвенција је поставила минималне стандарде за државе потписнице у прописивању и извршењу екстрадиције.

Екстрадиција¹⁸ (изручење) је акт међународне правне помоћи који се састоји у издавању учиниоца кривичног дела од стране једне државе другој држави у циљу вођења кривичног поступка и изрицања, односно извршења казне за учињено кривично дело. Она омогућава остварење територијалног принципа просторног важења кривичног законодавства у случајевима када учинилац напусти државу после извршења кривичног дела одласком у иностранство са циљем да избегне суђење и кажњавање или да избегне извршење казне после изречене правноснажне пресуде. У оваквом случају држава, у коју се учинилац кривичног дела склонио (умољена држава) пружа правну помоћ држави на чијој је територији извршено кривично дело (држава молила) тиме што лишава слободе и предаје јој учиниоца дела ради суђења и кажњавања или ради извршења изречене казне.

Према извору се разликују две врсте екстрадиције:¹⁹

- а) уговорна и
- б) законска.

Према дејству се разликује следећи видови екстрадиције:

- а) активна и
- б) пасивна.

Активна екстрадиција постоји када домаћа држава тражи изручење учиниоца кривичног дела од стране државе. Пасивна екстрадиција постоји када издавање учиниоца кривичног дела тражи страна држава од домаће државе. Уговорна екстрадиција се врши на основу закљученог формалног уговора између држава или на основу декларације о реципроцитету. Уговор о екстрадицији може да буде:

- а) билатерални – када се закључује између две заинтересоване државе,
- б) регионални – када се закључује између више држава одређеног региона или ширег подручја и
- в) мултилатерални – када се закључује између свих држава или већег броја држава.

Овај уговор закључује министарство спољних послова и он подлеже ратификацији од стране Народне скупштине чиме добија снагу закона (специјалног закона), а тиме и примат над законском екстрадицијом. У уговору о екстрадицији се одређују кривична дела за која ће се вршити екстрадиција на следеће начине:²⁰

¹⁶ Службени лист СР Југославије – Међународни уговори број 10/2001.

¹⁷ Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори број 12/2010.

¹⁸ З. Верушевски, Екстрадицијата како међународно правен институт во попречувањето на криминалитето, Безбедност, Скопље, број 2/1991. године, стр. 146-161.

¹⁹ Б. Ибрахимпашић, Екстрадиција и право азила, Годишњак Правног факултета у Сарајеву, Сарајево, 1961. године, стр. 81-89.

²⁰ Д. Крапац, Међународна кривично прана помоћ, Зборник Правног факултета у Загребу, Загреб, број 5-6/1985. године, стр. 709-715.

а) методом енумерације – набрајањем кривичних дела за које ће се вршити екстрадиција,

б) методом елиминације – набрајањем кривичних дела за која се неће вршити екстрадиција и

в) методом опште клаузуле – одређивањем најблаже врсте и најмањег износа казне за кривична дела за која ће се вршити екстрадиција.

Декларација о реципроцитету је формални споразум којим се државе обавезују да убудуће врше екстрадицију учинилаца одређених кривичних дела. Она се примењује у случају када између заинтересованих држава не постоји формални уговор о екстрадицији. Но, екстрадиција се може вршити и на бази фактичког реципроцитета када се између држава врши издавање учинилаца кривичних дела без формалног споразума, дакле фактички.²¹

Законска екстрадиција се одређује одредбама процесног законодавства и то одредбама Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима.²² Овај закон уређује поступак пружања међународне правне помоћи која обухвата:

а) изручење окривљеног или осуђеног,

б) преузимање и уступање кривичног гоњења,

в) извршење кривичне пресуде и

г) остале облике међународне правне помоћи.²³

У члану 7. овог закона су набројане претпоставке за пружање међународне правне помоћи:

а) да кривично дело поводом кога се захтева пружање међународне правне помоћи представља кривично дело по закону Републике Србије,

б) да за исто кривично дело није правноснажно окончан поступак пред домаћим судом, односно да кривична санкција није у потпуности извршена,

в) да кривично гоњење, односно извршење кривичне санкције није искључено због застарелости, амнестије или помиловања (при чему се изузетно ова помоћ пружа поводом кривичног дела против међународног хуманитарног права за које не наступа застарелост),

г) да се захтев за пружање међународне правне помоћи не односи на политичко кривично дело или дело повезано са политичким кривичним делом, односно на кривично дело које се састоји искључиво у повреди војних дужности и

д) да пружање међународне правне помоћи не би повредило суверенитет, безбедност, јавни поредак или друге интересе од суштинског значаја за Републику Србију.

Поред наведених претпоставки, за изручење окривљеног или осуђеног лица страаној држави потребно је испуњење и услова предвиђених у члану 16. овог закона:²⁴

а) да лице чије се изручење тражи није држављанин Републике Србије,

б) да дело поводом кога се захтева изручење није извршено на територији Републике Србије, против ње или њеног држављанина,

²¹ Ј. Павлица, Екстрадиција, Правни живот, Београд, број 10/1983. године, стр. 708-711.

²² Службени гласник Републике Србије број 20/2009. Овим су престале да важе одредбе чл. 530-538. Законика о кривичном поступку из 2001. године.

²³ В. Васиљевић, Поставаке за проучавање развоја међународне кривичноправне помоћи, Југословенска ревија за криминологију и кривично право, Београд, број 1-2/1984. године, стр. 11-18.

²⁴ З. Зекић Симић, Екстрадиција у југословенском праву, Правни живот, Београд, број 10/1983. године, стр. 1067-1071.

в) да се против истог лица у Републици Србији не води кривични поступак због кривичног дела поводом кога се захтева изручење,

г) да по домаћем закону постоје услови за понављање кривичног поступка за кривично дело поводом којег се захтева изручење лица против кога је правноснажно окончан поступак пред домаћим судом,

д) да је утврђена истоветност лица чије се изручење захтева,

ђ) да има довољно доказа за основану сумњу, односно да постоји правноснажна судска одлука да је лице чије се изручење тражи учинило кривично дело поводом којег се захтева изручење,

е) да држава молиља да гаранције да ће у случају осуде у одсуству поступак бити поновљен у присуству изрученог лица и

ж) да држава молиља да гаранције да смртна казна која је прописана за кривично дело поводом којег се захтева изручење неће бити изречена, односно извршена.²⁵

У вези са изручењем окривљених или осуђених лица страни држави су од значаја и два принципа. То су:

а) принцип специјалитета и

б) принцип стицаја замолница.

Према принципу специјалитета²⁶ (члан 14. Закона) ако изручење неког лица буде дозвољено другој држави, то лице не може бити кривично гоњено, подвргнуто извршењу кривичне санкције или изручено трећој држави за кривично дело које је извршено пре изручења, а које није било предмет изручења, осим у следећим случајевима:

а) ако се изручено лице одрекло ових гаранција и

б) ако изручено лице, иако је имало могућности, није напустило територију државе којој је изручено у року од 45 дана од дана условног отпуста или извршене кривичне санкције или ако се вратило на територију те државе.

Стицај замолница (члан 17. Закона) постоји у случају ако изручење истог лица истовремено тражи више држава молиља због истог или различитих кривичних дела. Тада се одлука о изручењу доноси узимањем у обзир околности конкретног случаја, а нарочито:²⁷

а) територије на којој је кривично дело извршено,

б) тежине кривичног дела,

в) редоследа подношења захтева,

г) држављанства лица чије се изручење захтева и

д) могућности изручења трећој држави.

Азил

У вези са обимом и дометом примене екстрадиције од посебног је значаја и примена института азила. Азил искључује примену екстрадиције. И у овој области је наша држава недавно донела нови законски текст.

²⁵ Б. Петровић, Д. Јовашевић, Међународно кривично право, оп. цит. стр. 128-129.

²⁶ О. Цвијовић, Међународна кривичноправна помоћ у пракси редовних судова и јавних тужилаштава, Југословенска ревија за међународно право, Београд, број 1-3/1981. године, стр. 221-231.

²⁷ Б. Петровић, Д. Јовашевић, Кривично (казнено) право Босне и Херцеговине, Опћи дио, оп. цит. стр. 48-50.

Азил²⁸ (уточиште) је према члану 2. Закона о азилу²⁹ право на боравак и заштиту странца коме је на основу одлуке надлежног органа који је одлучивао о његовом захтеву за азил у Републици Србији одобрено уточиште или други облик заштите. А уточиште је право на боравак и заштиту лица које се даје избеглици на територији наше државе за кога надлежни орган утврди да је његово страховање од прогона у држави порекла основано. Под појмом избеглице се подразумева лице које се због оправданог страха од прогона због своје расе, пола, језика, вероисповести, националне припадности или припадности некој групи или због својих политичких уверења не налази у држави свог порекла и није у могућности или због тог страха не жели да се стави под заштиту те државе, као и лице без држављанства које се налази изван државе свог претходног сталног боравака и које не може или због тог страха не жели да се врати у ту државу.³⁰

Лице које добије азил не може бити кривично гоњено од стране државе која му је пружио гостопримство, нити може бити изручено иностраној држави. Азил се и даје за кривична дела за која се не врши екстрадиција. Сам је закон набројао више принципа на којима се заснива примена азила (чл. 5-17. Закона о азилу):

- 1) забрана протеривања или враћања,
- 2) принцип недискриминације,
- 3) принцип некажњавања за незаконит улазак или боравак,
- 4) принцип јединства породице,
- 5) принцип информисања и правне помоћи,
- 6) принцип бесплатног превођења,
- 7) принцип слободног приступа УНХЦР (Високом комесаријату за избеглице),
- 8) принцип личне доставе,
- 9) принцип родне равноправности,
- 10) принцип бриге о лицима са посебним потребама,
- 11) принцип заступања малолетника без пратње и пословно неспособних лица,
- 12) принцип непосредности и
- 13) принцип поверљивости.

У члану 31. Закона о азилу су наведени разлози због којих ће се ускратити давање азила странцу или лицу без држављанства. Наиме, право на азил се неће признати лицу за које постоје озбиљни разлози да се сматра:³¹

- а) да је извршило злочин против мира, ратни злочин или злочин против човечности у складу са одредбама које су садржане у међународним конвенцијама које су донете у циљу предупредивања таквих злочина,
- б) да је извршило тешко кривично дело које није политичког карактера изван Републике Србије пре него што је ушло на њену територију и
- в) да је одговорно за дела која су супротна циљевима и принципима Уједињених нација.

²⁸ Н. Дреновац, Азил, Нови Сад, 1980. године, стр. 56-59.

²⁹ Службени гласник Републике Србије број 109/2007.

³⁰ Б. Ибрахимпашаић, Екстрадиција и право азила, Годишњак Правног факултета у Сарајеву, Сарајево, 1961. године, стр. 81-89.

³¹ М. Бараковић, Азил, Сарајево, 1972. године, стр. 17-21.

Такође се право на азил неће признати у још два случаја:

а) лицу које ужива заштиту или помоћ неке од установа или агенција Уједињених нација осим Високог комесаријата за избеглице и

б) лицу коме надлежни органи Републике Србије признају иста права и обавезе као и њеним држављанима.

Закључак

Репресивна власт државе је овлашћење државе (субјективно право државе) да одређено противправно понашање појединца или групе лица предвиди као кривично дело и да на њега реагује применом кривичне санкције. Тиме се, заправо, одређују границе простирања репресивне власти државе на одређеној територији. То другим речима значи да репресивна власт одређује дomete и границе примене кривичног законодавства једне државе у односу на одређену територију и у односу на одређена лица као учиниоце кривичних дела. Она се често везује са појмом просторног важења кривичног законодавства.

Да би се у потпуности обезбедила репресивна власт државе, односно применљивост њених закона на целој територији државе од првенственог је значаја на који се начин у савременим државама решава питање просторног важења кривичног закона. То је изузетно значајно, не само правно, уставно, већ и политичко питање. Све савремене државе предвиђају у свом националном законодавству више принципа просторног важења кривичног закона. Тако се разликује територијални (као основни) и три допунска принципа: персонални, реални и универзални принцип.

Но, и поред тога границе просторног важења кривичног закона имају и међународну димензију, посебно у случајевима када учинилац кривичног дела пре или после суђења, а у намери да избегне заслужену правду напусти територију државе где је дело учињено и побегне у иностранство. Тада се као основно средство за обезбеђење примене кривичног закона и остварење принципа правичности јавља примена екстрадиције или изручења таквих лица од страних држава овим државама на чијој су територији они учинили кривично дело.

Како би се обезбедила ефикасност и једнообразност поступања у овој области донета је Европска конвенција о екстрадицији са додатним протоколима коју је и наша држава прихватила имплементирајући њене одредбе и у националном кривичном законодавству. Поред уговорне екстрадиције (чији је извор у закљученом међународном уговору између две или више држава), од посебног је значаја одређење законске екстрадиције. Ова врста екстрадиције се одређује одредбама процесног законодавства и то одредбама Закона о међународној правној помоћи у кривичним стварима. Овај закон уређује поступак пружања међународне правне помоћи која обухвата: а) изручење окривљеног или осуђеног, б) преузимање и уступање кривичног гоњења, в) извршење кривичне пресуде и г) остале облике међународне правне помоћи, као и претпоставке, услови и поступак за његову примену.

Литература

- [1] Бараковић, М., *Азил*, Сарајево, 1972.
- [2] Деган, Б. Ђ., Павишић, Б., Беширевић, В., *Међународно и транснационално кривично право*, Београд, 2010.
- [3] Дреновац, Н., *Азил*, Нови Сад, 1980.
- [4] Јовашевић, Д., *Међународна кривична дела – одговорност и кажњивост*, Ниш, 2010.
- [5] Јовашевић, Д., *Лексикон кривичног права*, Београд, 2011.
- [6] Јовашевић, Д., *Кривично право, Општи део*, Београд, 2014.
- [7] Јовашевић, Д., *Практикум за кривично право, Општи део*, Ниш, 2013.
- [8] Јовашевић, Д., *Кривично право, Општи део*, Београд, 2016.
- [9] Јовашевић, Д., Икановић, В., *Кривично право Републике Српске, Општи део*, Бања Лука, 2012.
- [10] Јовашевић, Д., Икановић, В., *Међународно кривично право*, Бања Лука, 2015.
- [11] *Oppenheim's, International Law*, Introduction and Part I, London, 1992.
- [12] Петровић, Б., Јовашевић, Д., *Кривично (казнено) право Босне и Херцеговине, Опћи дио*, Сарајево, 2005.
- [13] Петровић, Б., Јовашевић, Д., *Међународно кривично право*, Сарајево, 2010.
- [14] Петровић, Б., Јовашевић, Д., Ферхатовић, А., *Кривично право 1*, Сарајево, 2015.
- [15] Радуловић, Д., *Међународно кривично право*, Подгорица, 1999.
- [16] Златарић, Б., *Међународно кривично право*, Загреб, 1979.